

ODGOVORI NA PRIMJEDBE I PREDLOGE SA JAVNE RASPRAVE NA

NACRT LSL ZA mHE LJEŠTANICA I IZVJEŠTAJA O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA LSL NA ŽIVOTNU SREDINU

Jun 2018.

ODGOVORI NA PRIMJEDBE AGENCIJE ZA ZAŠTITU PRIRODE I ŽIVOTNE SREDINE

	PRIMJEDBA	ODGOVOR
1	<p>Nakon pregleda predmetnog Izvjestaja o strateskoj procjeru uticaja na zivotnu sredinu, moze se konstatovati, da isti nije usaglasen sa Zakonom o strateskoj procjeni i ne sadrzi sve elemente , podatke koji su neophodni za zadovoljavanje kriterijurna za ocjenu Izvjestaja propisanih članom 21 pomenutog Zakona. Prije svega napormnjerno da shodno clanu 15 pomenutog Zakona, predmetni Izvjestaj treba da sadrzi rezime svih podataka, nalaza i preporuka dobijenih Izvjestajern, te ga u skladu sa istim treba dopuniti.</p>	<p>Prihvata se primjedba- Izvještaj će biti dopunjen.</p>
	<p>U dijelu Izvjestaja koji se odnosi na opis planskog dokumenta, obradivac kao osnovni cilj izrade predmetnog planskog dokumenta navodi definisanje i podsticanje upotrebe obnovljivih izvora energije, prvenstveno hidropotencijala gdje je prostorno prihvatljivo. U skladu sa tim, Izvjestaj se dalje u potpunosti bazira na izbor rjesenja kojim ce se definisati uslovi izgradnje i urbanisticka regulacija mHE na rijeci Lještanici, te shodno tome razmatranju procjene uticaja izgradnje predmetne hidroelektrane na prostor obuhvata plana. Međutim uzimajući u obzir da se istim dijelom Izvjestaja kao planirana namjena prostora na površinarna ostale infrastrukture ovim planskim dokumentom ostavlja mogućnost realizacije ostaje nejasno zasto se Izvjestajem ne bavi i procjenom rnogucih uticaja navedenih objekata na prostor obuhvata plana.</p>	<p>Daje se tumačenje- Pravilnikom o bližem sadržaju i formi planskih dokumentata date su namjene površina. U ovom planskom dokumentu data je namjena IOE što podrazumijeva po ovom Pravilniku objekte elektroenergetske infrastrukture, (objekti za proizvodnju električne energije HE , MHE,TE, solarne i vjetroelektrane, trafostanice svih nivoa transformacije, nadzemni i podzemni, dalekovodi i niskonaponska mreza, sve navedeno je iz ovog pravilnika, s tim da se LSL radi samo za mHE pa je iz tog razloga obrađen uticaj samo tog postrojenja.</p>
	<p>Istim djelom Izvjestaja obradivac daje osnovne tehnicke karakteristike mHE „Ljestanice" gdje se pored ostalog navodi mimmalni bioloski protok od $Q_{5=0}$, 132 m²/s, dok se u djelu analize hidroloskih podataka navodi da je minimalni godišnji proticaj $Q_{min} = 0,08$ m³/s, sto upucuje na nelogičnosti. Naime, nejasno je kako rminimalni godišnji proticaj rijeke rnoze biti manji od min prihvatljivog godišnjeg protoka, koji je kao zakonska i strucna osnova neophodan za funkcionisanje rijeke kao ekosistema nakon realizacie projekta mHe.</p>	<p>Daje se tumačenje- EPP (ekološki prihvatljiv proticaj površinskih voda) po pravilniku Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja, koji je korišćen prilikom računanja EPP-a što je i zakonska obaveza a sve na osnovu hidrološke studije i krive trajanja dobijene višegodišnjim mjerenjem na pomenutoj rijeci Lještanici daje rezultat $Q_{EPP} = 132$ l/s. To znači da je zakonska obaveza investitora da za vrijeme eksploatacije predviđenog objekta (vrijeme kad mHE radi) obezbijedi 132 l/s u koritu vodotoka ispod vodozahvata. Sprovedenom hidrološkom studijom pokazuje se da rijeka Lještanica u određenom vremenskom periodu tokom godine (kraj ljeta I početak jeseni) ima svoj prirodni minimum 80 l/s. Kao što smo gore naveli investitor je dužan da obezbijedi 132 l/s + Q_{teh} (tehnički minimum turbine) koji je 100 l/s. Što znači da za sve vrijednosti protoka vode na mjestu vodozahvata manje od 232 l/s mHE neće raditi. Normalno je da usled izdašnosti izvora kada vrijednost njegovog protoka vode iznosi 80 l/s takođe mHE neće raditi, i ukupna količina vode će oticati niz korito.</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Obaveza Investitora prilikom rada MHE je ekološki prihvatljiv proticaj površinskih voda odnosno $QEPP = 132$ l/s ☐ Obaveza Investitora da obezbijedi $QEPP = 132$ l/s prestaje kada mHE ne radi, gdje ukupan protok sa izvora ide u korito rijeke Lještanice, a kao što se pokazalo I Hidrološkom studijom on dolazi I do 80 l/s. Vremenski period u padu izdašnosti izvora do njenog biološkog minimum od 80 l/s i vrijeme perioda povećanja izdašnosti izvora na $QEPP = 132$ l/s + $Q_{teh} = 100$ l/s = 232 $QEPP = 232$ l/s, pri kom Investitor ne može vršiti eksploataciju vodnog

		<p>potencijala. Zavisno od godine i izdašnosti izvora taj period može potrajati od 1 do 3 mjeseca.</p>
	<p>Takode, analizom dijela Izvjestaja kojim se daje opis postojećeg stanja prostora obuhvata predmetnog plana, konstatujemo da pored iscrpnog opisa postojećeg stanja vecine segmenata zivotne sredine, ne daju se konkretni podaci sa samog podrucja obuhvata plana. Naime, pomenutim dijelom Izvjestaja obracivac daje podatke koji se odnose na sire podrucje obuhvata plana. Imajuci u vidu planiranu namjenu prostora, koja nesumnjivo moze imati znacajan negativan uticaj na prostor obuhvata, misljenja smo da je neophodno Izvjestajem dati konkretniji opis postojećeg stanja segmenata zivotne sredine sa posebnim osvrtom na hidroloske karakteristike predmetnog vodotoka, kao i stanje biodiverziteta (flora i fauna prostora obuhvata). Ukoliko nema navedenih podataka, smatramo da je Izvjestajem potrebno definisati preporuku izrade dodatnih istrazivanja sa ciljem dobijanja neophodnih podataka.</p>	<p>Daje se tumačenje. SPU će definisati preporuku izrade dodatnih istrazivanja sa ciljem dobijanja neophodnih podataka, koji će se implementirati u daljoj tehničkoj dokumentaciji. Kako je instalisana snaga previđenog postrojenja veća od 1 MW u daljoj izradi dokumentacije Investitor je dužan da izradi elaborate o procjeni uticaja na životnu sredinu gdje će biti detaljnije obrađeni detalji vezani za biodiverzitet.</p>
	<p>Imajuci u vidu navedeno, takode smatramo da dio izvjestaja koji se odnosi na identifikaciju podrucja koja mogu biti izložena riziku tokom realizacije plana, nije usaglasen sa Zakonom, kojim jasno treba identifikovati podrucja koja mogu biti izložena riziku tokom realizacije planiranih aktivnosti kao i karakteristike istih. Navedeno je znacajno, uzimajuci u obzir adekvatne konstatacije obradivaca dace realizacija planirane mHE imati potencijalni rizik na prostor obuhvata plana i neposredno okruzenje usljed povecanog pritiska na prirodne resurse; biodiverzitet, pejzaz, zemljište, vode - podzemne i površinske i povecan nivo buke. U prilog navedenom ide i cinjenica, da se Izvjestajem, u dijelu procjene uticaja realizacije plana na zasticene i ugrozene vrste, njihova stanista i ekoloski osjetljiva podrucja, isti ocjenjuje kao negativan, obzirom da se prostor obuhvata predmetnog plana nalazi neposredno uz vrijedno podrucje (kanjon rijeke Stožernice) planirano za zastitu. S tim u vezi, smatramo da je dopuna Izvjestaja gore navedenim podacima o postojećem stanju neophodna, kako bi se adekvatno ocjenio moguci uticaj i propisale adekvatne mjere zastite, te u skladu sa tim izabralo adekvatno plansko rjesenje.</p>	<p>Daje se tumačenje- SPU će biti dopunjena mjerama.</p> <p>Rijeka Stožernica, koju mještani oslovljavaju kao rijeku Vranšticu, je udaljena par kilometara od rijeke Lještance. Samim tim izgradnja mHE na rijeci Lještanci nema nikakav uticaj na kanjon rijeke Stožernice.</p>
	<p>U skladu sa navedenim, a prema članu 15 (stav 8) Zakona o strateskoj procjeni uticaja na životnu sredinu u predmetnom Izvjestajem je potrebno dati „pregled razloga koji su poslužili kao osnova za izbor varijantnih rjesenja koje su uzete u obzir“. Međutim, predmetnim Izvjestajem nisu razmatrana varijantna rjesenja, vec samo varijante da se plan ne realizuje i da se plan realizuje". Prema pomenutom Zakonu (clan 15, stav 2), Izvjestaj o strateskoj procjeni uticaja treba da sadrzi "opis postojećeg stanja zivotne sredine i njenog moguceg razvoja, ukoliko se plan ili program ne realizuju" tako da je razmatranje ne realizovanja plana obavezna u svakoj strateškoj procjeni i ne moze se tretirati kao varijantno rjesenje. Na osnovu svega prethodno navedenog, a obzirom da nisu razmatrana razlicita varijantna rjesenja, te nije dat ni pregled razloga koji su poslužili kao osnova za izbor predlozenog planskog rjesenja, neophodno je Izvjestaj dopuniti razmatranjem i evaluacijom razlicitih varijantnih rjesenja, obrazloženjem izostanka varijantnih rjesenja ili u najgorem dati preporuku alternativnog rjesenja na osnovu evaluacije, sa jasnim obrazloženjem. Naime, obradivač Izvjestaja o strateskoj procjeni uticaja moze predložiti alternativno rjesenje, koja ce u saradnji sa timom za izradu planskog dokumenta biti razmatrana i predložiti najbolje odnosno optimalno rjesenje za predmetno podrucje. Uzimajuci u obzir namjenu planiranih aktivnosti, smatramo da je Izvjestaj neophodno korigovati u ovom dijelu.</p>	<p>Daje se tumačenje- SPU nije razmatrala varijantna rjesenja jer se radi o specifičnom objektu. Naime za mHE prije izrade planskog dokumenta i SPU je rađeno višegodišnje istraživanje hidropotencijala koji je uslovio izradu Idejnog rjesenja koje je osnov za dobijanje koncesije. Hidrološka studija predstavlja jedan od ključnih parametara prilikom izrade Idejnog Rjesenja male hidroelektrane. Iz tog razloga nisu razmatrana varijantna rjesenja.</p> <p>S obzirom da je prepoznat hidropotencijal pomenutog vodotoka od strane MEK-a Crne Gora (ministarstva ekonomije) koje je raspisalo Tender za javno nadmetanje za davanje koncesije za korišćenje vodotoka za izgradnju malih hidroelektrana u Crnoj Gori za dobijanje koncesije, alternativno rjesenje za proizvodnju električne energije u ovoj okolini nije prepoznato i nije razmatrano.</p>

ODGOVORI NA PRIMJEDBE GRAĐANA

PRIMJEDBA	ODGOVOR
<p>Mrdak Neđeljko U dostupnoj dokumentaciji izvjestaja o strateskoj procjeni uicaja na zivotnu sredinu nije dat obim i sadrzaj u skladu sa Zakonom o strateskoj procejni. -Odluka o izradi strateske procjene uticaja na zivotnu sredinu nije uradena u skladu sa vazecim Zakonom. Izvjestaj o strateskoj procjeni uticaja na zivotnu sredinu nije sagledao stanje zivotne sredine na odgovarajucem nivou i da li je procjena uticaja izvršena u odzovarajucem obimu.</p>	<p>Daje se tumačenje Zakonom o strateškoj procjeni uticaja planova i programa nije nigdje utvrđena obaveza nosiocu izrade Plana i nosiocu izrade Izvještaja o strateškoj procjeni uticaja da se obraća za određivanje obima i sadržaja kao što je to u Zakonu o procjeni uticaja projekta na životnu sredinu. U Zakonu o strateškoj procjeni Članom 15. je definisano šta sadrži Izvještaj o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu.</p>
<p>Mrdak Danilo -da se izvrši analiza uticaja mHE po sam izvor; -analiza uticaja mHE na podzemne vode; -analiza podzemnih voda sireg podrucja; -da li je konultovan Zakon o zastiti prirode; -da li je pribavljen akt o uslovima i smjernicama zastite prirode; -zasto se na terenu nijesu izvršila istrazivanja i obezbijedili podatci predvideni Zakonom o zastiti prirode;</p>	<p>Daje se tumačenje Kako što je objašnjeno u odgovoru na pitanje 1.2. postavljeno od strane Neđeljka Mrdaka, potencijalni vodozahvat će biti pozicioniran na koti cca 1025 mnn, a znajući da je izvor rijeke Lještanice na koti cca 1370 mnm, samim ti izgradnja vodozahvata neće imati negativan uticaj na vodoizvorište rijeke Lještanice. Uticaj na izvor kao i na podzemne vode biće predmet Elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu mHE „Lještanica“.</p>
<p>Odbor za zaštitu Lještanice -protive se izgradnji mHE i odvođenju Ljestanice cijevima oko 5km.</p>	<p>Daje se tumačenje PUP-om opštine Bijelo Polje je na vodotoku Lještanica planirana izgradnja dvije mHE: <u>Lještanica 1 instalisane snage 895 kW i Lještanica 2 instalisane snage 765 kW.</u> Podaci su dobijeni na osnovu inicijative zainteresovanih korisnika koji su bili u postupku evaluacije u tenderskom postupku za dodjelu koncesija Ministarstva ekonomije. Tokom tog procesa komisija za dodjelu koncesija je odbila zainteresovane ponuđače, podnosiocje inicijatve, iz razloga što je izvršena provjera bruto energetskeg potencijala vodotoka Lještanica , koji nije dao rezultate koji su predstavljeni u inicijativi , pa je u skladu sa članom 11- 19 Pravilnika o kriterijumima za izdavanje energetske dozvole, sadržini zahtjeva i registru energetskeg dozvola ("Sl. List Crne Gore", br. 49/10 i 38/13), odbijen zahtjev za izdavanje koncesije, odnosno ocjenila da vodotok Lještanica ima viši bruto energetskeg potencijal nego je to predstavljeno u Zahtjevu za dodjelu koncesija, pa je odbila zahtjev zainteresovanih korisnika uz obrazloženje da je predstavljeno rješenje neisplativo i degradira prostor izgradnjom dvije mHE. Na osnovu obrazloženog je raspisan novi tender od strane Ministarstva ekonomije za dodjelu koncesija za iskorišćenje hidropotencijala rijeke Lještanice i izgradnju jedne mHE. Nakon višegodišnjih hidroloških istraživanja određen je hidropotencijal I instalisana snaga , dodijeljena koncesija za eksploataciju vodotoka Lještanica u hidroenergetske svrhe. Ugovorom o koncesiji <u>br. 310-23/2017-1 od 13.01.2017 godine u Podgorici</u> . kojim se prenosi pravo korišćenja vodotoka Lještanica i korišćenja vodnog energetskeg potencijala za proizvodnju električne energije u malim</p>

	<p>hidroelektranama, na način i pod uslovima predviđenim zakonom, ovim ugovorom, Planom realizacije ugovora po fazama I-III, vodnom i upotrebnom dozvolom.</p> <p>Koncesionar stiče pravo da koristi vodotok Lještanica i izgradi objekte i postrojenja mHE, ukupne instalisane snage 2,354 MW i ukupne planirane godišnje proizvodnje 7,592 GWh, koji su u funkciji koncesije, na lokaciji i u površini određenoj tehničkom dokumentacijom za koju pribavi vodnu saglasnost, urbanističko-tehničke uslove, kao i građevinsku dozvolu, s tim da prethodno ispuni i druge uslove u skladu sa propisima.</p>
<p>Krgović Mijomir -pridružuje se primjedbama grupe gradana za zastitu Ljestanice .</p>	<p>Daje se tumačenje</p> <p>PUP-om opštine Bijelo Polje je na vodotoku Lještanica planirana izgradnja dvije mHE: <u>Lještanica 1 instalisane snage 895 kW i Lještanica 2 instalisane snage 765 kW</u>. Podaci su dobijeni na osnovu inicijative zainteresovanih korisnika koji su bili u postupku evaluacije u tenderskom postupku za dodjelu koncesija Ministarstva ekonomije.</p> <p>Tokom tog procesa komisija za dodjelu koncesija je odbila zainteresovane ponuđače, podnosiocice inicijatve, iz razloga što je izvršena provjera bruto energetskeg potencijala vodotoka Lještanica , koji nije dao rezultate koji su predstavljeni u inicijativi , pa je u skladu sa članom 11- 19 Pravilnika o kriterijumima za izdavanje energetske dozvole, sadržini zahtjeva i registru energetskeg dozvola ("Sl. List Crne Gore", br. 49/10 i 38/13), odbijen zahtjev za izdavanje koncesije, odnosno ocjenila da vodotok Lještanica ima viši bruto energetskeg potencijal nego je to predstavljeno u Zahtjevu za dodjelu koncesija, pa je odbila zahtjev zainteresovanih korisnika uz obrazloženje da je predstavljeno rješenje neisplativo i degradira prostor izgradnjom dvije mHE. Na osnovu obrazloženog je raspisan novi tender od strane Ministarstva ekonomije za dodjelu koncesija za iskorišćenje hidropotencijala rijeke Lještanice i izgradnju jedne mHE.</p> <p>Nakon višegodišnjih hidroloških istraživanja određen je hidropotencijal I instalisana snaga , dodijeljena koncesija za eksploataciju vodotoka Lještanica u hidroenergetske svrhe.</p> <p>Ugovorom o koncesiji <u>br. 310-23/2017-1 od 13.01.2017 godine u Podgorici</u> . kojim se prenosi pravo korišćenja vodotoka Lještanica i korišćenja vodnog energetskeg potencijala za proizvodnju električne energije u malim hidroelektranama, na način i pod uslovima predviđenim zakonom, ovim ugovorom, Planom realizacije ugovora po fazama I-III, vodnom i upotrebnom dozvolom.</p> <p>Koncesionar stiče pravo da koristi vodotok Lještanica i izgradi objekte i postrojenja mHE, ukupne instalisane snage 2,354 MW i ukupne planirane godišnje proizvodnje 7,592 GWh, koji su u funkciji koncesije, na lokaciji i u površini određenoj tehničkom dokumentacijom za koju pribavi vodnu saglasnost, urbanističko-tehničke uslove, kao i građevinsku dozvolu, s tim da prethodno ispuni i druge uslove u skladu sa propisima.</p>
<p>Damjanović Blažo, Milanka, Milivoje I dr. -izgradnjom ovakve mHE voda se uzima sa izvora I vodi cijevima 4km, rijeka ostaje suva ' vodenice ostaju bez vode, izvori bi presusili, unistio bi se bogat zivotinjsku svijet. -izgradnjom ove mHE uslo bi se u privatne posjede i izvršilo otimanje nasih imanja, cemu se protivimo.</p>	<p>Daje se tumačenje</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Obaveza Investitora prilikom rada MHE je ekološki prihvatljiv proticaj površinskih voda odnosno QEPP =132 l/s ☐ Obaveza Investitora da obezbijedi QEPP =132 l/s prestaje kada mHE ne radi, gdje ukupan protok sa izvora ide u korito rijeke Lještanice, a kao što se pokazalo I Hidrološkom studijom on dolazi I do 80 l/s. Vremenski period u padu izdašnosti izvora do njenog biološkog minimum od 80 l/s i vrijeme perioda povećanja izdašnosti izvora na QEPP =132 l/s + Qteh =100 l/s = 232 QEPP =232 l/s, pri kom Investitor ne može vršiti eksploataciju vodnog

	<p>potencijala. Zavisno od godine i izdašnosti izvora taj period može potrajati od 1 do 3 mjeseca.</p>
<p>Mrdak Nedeljko, Prstavacka bb, Rakonje, Bijelo Polje</p> <p>1. Zakon o strateskoj procjeni uticaja na zivotnu sredinu {"Sluzbeni list Republike Crne Gore", br. 080/05 od 28.12.2005, Sluzbeni list Crne Gore", br. 073/10 od 10.12.2010, 040/11 od 08.08.2011, 059/11 od 14.12.2011, 052/16 od 09.08.2016) u clanu br. 8 da se postupak strateske procjene sastoji se od sljedeclh faza: donosenja odluke o izradi strateske procjene; utvrdivanja obima i sadržaja izvjestaja o strateskoj procjeni; odlucivanja o davanju saglasnosti na izvjestaj o strateskoj procjeni.</p> <p>U dostupnoj dokumentaciji nigdje nije dat utvrđeni obim i sadržaj o strateskoj proceni, a bez koga je jako tesko sagledati potrebne parametre stanja zivotne sredine za analizu.</p>	<p>Daje se tumačenje Navedene konstatacije nijesu utemeljene.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nije u nadležnosti obrađivača da donosi Odluku o Izradi SPU. - Zakonom o strateškoj procjeni uticaja planova i programa nije nigdje utvrđena obaveza nosiocu izrade Plana i nosiocu izrade Izvještaja o strateškoj procjeni uticaja da se obraća za odredjivanje obima i sadržaja kao što je to u Zakonu o procjeni uticaja projekta na životnu sredinu. U Zakonu o strateškoj procjeni Članom 15. je definisano šta sadrži Izvještaj o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu. - Nije u nadležnosti obrađivača da daje saglasnost na SPU. Član 21 stav 1 Zakona o strateškoj procjeni uticaja ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 080/05 od 28.12.2005, Službeni list Crne Gore", br.073/10 od 10.12.2010, 040/11 od 08.08.2011, 059/11 od 14.12.2011, 052/16 od 09.08.2016) utvrđuje "Organ nadležan za pripremu plana i programa dostavlja organu nadležnom za zaštitu životne sredine na saglasnost izvještaja o strateškoj procjeni, sa izvještajem o učešću zainteresovanih organa i organizacija i javnoj raspravi". Nadležan organ za zaštitu životne sredine u Opštini Bijelo Polje. Prema tome postupak za davnje saglasnosti na izvještaj o strateškoj procjeni se vodi pred nenadležnim organom (Član 22 stav 1).
<p>2. Sama odluka o izradi strateske procjene definisana je clanovima br. 9 i br. 10 istog zakona. Članom br. 10 blize je definisan sadržaj predloga odluke i zahteva da odluka obuhvata:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) vrstu plana i programa za koji se izraduje izvjestaj o strateskoj procjeni; b) osnov za razvoj plana i programa; c) podrucje iii geografski obuhvat plana (nacionalna, regionalna, lokalna, manje povrslne) za koje se izraduje plan i program; d) prikaz pitanja i problema vezanih za zivotnu sredinu u planu i programu koji ce biti razmatrani; e) razloge za vršenje strateske procjene i razloge za izostavljanje pojedinih pitanja I problema vezanih za zivotnu sredinu u planu i programu iz strateske procjene; f) obim i vrstu podataka koji se moraju ukljuciti u Izvjestaj o strateskoj procjeni; g) nacin izbora i obaveze nosioca izrade Izvjestaja o strateskoj procjeni (predlog metodologije, sastav strucnog tima, rok izrade i cilj); h) zainteresovane organe i organizacije i javnost i način njihovog učešća u postupku izrade I razmatranja Izvjestaja o strateskoj procjeni; i) druge podatke od značaja za izradu izvjestaja o strateskoj procjeni. 	<p>Daje se tumačenje</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nije u nadležnosti obrađivača
<p>2.1 Predmetna odluka ne sadrži sve navedeno, odnosno nedostaje prikaz pitanja i problema vezanih za životnu sredinu koji je samo djelimično naveden, razlozi za vršenje strateške procjene, a posebno razlozi za izostavljanje pojedinih pitanja i problema vezanih za zivotnu sredinu.</p>	<p>Daje se tumačenje</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nije u nadležnosti obrađivača.

<p>2.2 Kao veoma važan nedostatak izdvajaju se obim i vrsta podataka koji moraju biti uključeni u izvjestaj o strateskoj procjeni. Na ovu tačku predmetnom Odlukom nije odgovoreno ni u najmanjoj mjeri iz čega proizilaze pitanja sta je Obradivac studije imao tacno da analizira od parametara zivotne sredine i na kom nivou.</p>	<p>Daje se tumačenje</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zakonom o strateškoj procjeni uticaja planova nije nigdje utvrđena obaveza nosiocu izrade Plana i nosiocu izrade Izvještaja o strateškoj procjeni uticaja da se obraća za određivanje obima i sadržaja kao što je to u Zakonu o procjeni uticaja projekta na životnu sredinu. U Zakonu o strateškoj procjeni Članom 15. je definisano šta sadrži Izvještaj o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu.
<p>2.3 Na kraju nije odgovoreno ni na tačku o načinu izbora i obaveze nosioca izrade Izvjestaja o strateskoj procjeni, kao što ni rok za izradu istog nije bio definisan predmetnom odlukom.</p>	<p>Daje se tumačenje</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nije u nadležnosti obrađivača.
<p>ZAKLJUČAK: Zaključak je da Odluka o izradi Strateske procjene uticaja na zivotnu sredinu Lokalne studije lokacije mHE "Ljestanlca" nije uradena u skladu sa vazecim Zakonom i da su potrebni zahtjevi ostali potuno nedefinisani, a samim tim ostavljena je mogucnost da se Izvjestajern ne obuhvate svi relevantni ciniocl zivotne sredine i ne obrade na neophodnom nivou.</p>	<p>Daje se tumačenje Nije u nadležnosti obrađivača.</p>
<p>Mrdak Nedeljko, Prstavacka bb, Rakonje, Bijelo Polje</p> <p>Analizom Izvjestaja o Strateskoj procjeni uticaja na zivotnu sredinu za Lokalnu studiju lokacije „mHE Ljestanica“ u Bijelom Polju dolazi se do pitanja da li je predmetni dokument sagledao stanje zivotne sredine na odgovarajucem nivou i da li je procjena uticaja lzvršena u odgovarajucem obimu. U prilog ovim pitanjima ide i cinjenica da nigdje nije definisan tacan obim strateske procjene uticaja, kao ni definisanje parametara procjene. Pored navedenog sam Izvestaj uzima pretpostavke i osobine sireg pojasa okoline kao cinjenice i time opravdava manjak podataka o predmetnoj lokaciji, prvenstveno o rijeci Ljestanici koja je zapravo i sam predmet strateske procjene uticaja. Veoma je važno dati odgovor na pitanje da li je moguće izvršiti adekvatno procjenu uticaja bez podataka o rijeci na kojoj je planirana izgradnja postrojenja mhe. Sam Izvestaj nije urađen pregledno, a pojedine informacije se ponavljaju po nekoliko puta, dok neke u razlicitlm poglavljima nisu usaglasene i promjenljive su. Od pitanja koja su ostala nedorečena izdvajaju se :</p> <p>1. Lokacija i osnovni podaci i to:</p> <p>1.1. Detaljan opis lokacije na kojoj se planira izgranja mhe gdje treba da bude navedeno koliko je udaljeno od granica, od naseljenog mjesta, opis pejzaža sa svim pripadajucim elementima rijeke Ljestanice. Bez detaljnog opisa lokacije sa fotodokumentacijom pejzaza, nije moguće sagledati sve uticaje u potpunosti. Svi opisi mikrolokacije odnose se na znatno šire područje.</p>	<p>Daje se tumačenje</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zakonom o strateškoj procjeni uticaja planova nije nigdje utvrđena obaveza nosiocu izrade Plana i nosiocu izrade Izvještaja o strateškoj procjeni uticaja da se obraća za određivanje obima i sadržaja kao što je to u Zakonu o procjeni uticaja projekta na životnu sredinu. U Zakonu o strateškoj procjeni Članom 15. je definisano šta sadrži Izvještaj o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu. - Opisi pejzaža sa svim pripadajućim elementima biodiverziteta biće detaljnije obrađeni u Elaboratu u procjeni uticaja na životnu sredinu mHE „Lještanica“, što se definiše Zakonom o životnoj sredini članom 72. Elaborat u procjeni uticaja na životnu sredinu mHE „Lještanica“, mora biti obrađen na većem nivou izrade dokumentacije koju je investitor dužan uraditi po navedenom zakonu i uredbi o projektima za koje se vrši procjena uticaja na životnu sredinu. Uredbom o projektima za koje se vrši procjena uticaja na životnu sredinu ("Sl. list RCG", br. 20/07 od 04.04.2007, "Sl. list Crne Gore", br. 47/13 od 08.10.2013, 53/14 od 19.12.2014), Lista II Projekti za koje se može zahtijevati procjena uticaja na životnu sredinu stav 3. Proizvodnja energije, b) Postrojenja za proizvodnju hidroelektrične energije snage preko 1 MW. Samim tim Investitor je dužan da odradi Elaborat o procjeni uticaja na životnu sredinu mHE „Lještanica“.
<p>1.2. U poglavlju 2.1.1. Geoloske i inženjersko-geoloske karakteristike terena opisuje se izvor rijeke, međutim izvor rijeke je na poziciji samog vodozahvata, poznat je pod imenom "Ljestanska glava" (na oko 1000 mnm) . Izvor na lokaciji Sljemena (preko 1300 mnm) je izvor potoka koji je pritoka Ljestanice i koji samo nekoliko nedjelja u toku godine ima vode u koritu. Postavlja se pitanje odakle obradivacu da je izvor bas na lokaciji Sljemena? Da li iz "Preliminarne hidroloske analize oticanja rijeke Ljestanice u profilu 1007 mnm i proracun bruto energetskog potencijala"? Ako je odavde, nigdje nisu navedene reference na koje se autori pozivaju za podatak Izvorista koji se oclgledno ne slafe sa</p>	<p>Daje se tumačenje Hidrološka studija predstavlja jedan od ključnih parametara prilikom izrade Idejnog Rješenja male hidroelektrane. Obradivač je preuzeo podatak o vodotoku rijeke Lještanice iz Preliminarne hidrološke analize, kao sa linka ispod.</p> <p>http://www.oie-res.me/uploads/Dokumenta%202016/Scan-Preliminarna%20hidrolo%C5%A1ka%20analiza%20oticaja%20rijeke%20Lje%C5%A1tanica%20u%20profilu%201007%20mnm%20i%20prora%C4%8Dun%20bruto%20energetskog%20potencijala.pdf</p>

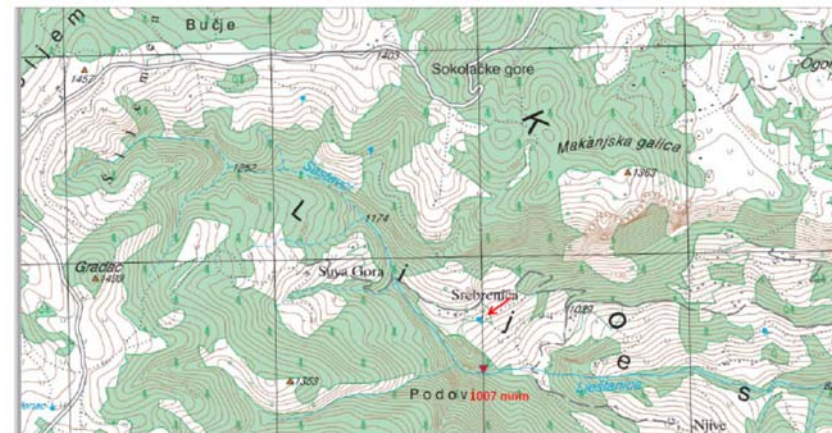
stanjem na terenu.

U „Preliminarnoj hidrološkoj analizi oticanja rijeke Lještanice u profilu 1007 mnm i proračunu bruto energetskeg potencijala“ (ZHMSCG) u Uvodu na strani 1. Navodi se: „Izvor Lještanice se nalazi na prostoru Šljemena, na oko 1370 mnm“.

Pojašnjenje: Autor Prof.dr. Branko Radojičić – Vode Crne Gore navodi: „Lještanica nastaje od više izvora na prostoru Šljemena (1450mnm) i Lijeska ((800-1000mnm)“. U analizi (ZHMSCG) navodi se da se izvor Lještanice formira na prostoru Šljemena na oko 1370 mnm, na osnovu najnovijih karata Uprave za nekretnine, koja je prikazana na prethodnoj strani.

Možda je preciznije bilo reći da se tok Lještanice formira na prostoru Šljemena na koti 1370 mnm. Međutim, sve ovo nema uticaja na analizu bilansa koja je urađena u „Preliminarnoj hidrološkoj analizi oticanja rijeke Lještanice u profilu 1007 mnm i proračunu bruto energetskeg potencijala“.

Na karti se jasno vidi da Lještanica ima stalni tok od kote 1169 mnm a vodozahvat je na koti cca 1025 mnm, što znači da ni u kojem slučaju potencijalni vodozahvat neće ugroziti izvor pomenute rijeke.

2. Stanje zivotne sredine i uticaji:

2.1 U poglavlju 2.2 studije Obradivaci navode da „nijesu uspjeli da pribave informacije o stanju pojedinih segmenata zivotne sredine ovog planskog dokumenta, jer podaci ne postoje“. Ako podaci ne postoje zasto nisu uradena ispitivanja vec se sve bazira na pretpostavkama i iskustvima iz sire okoline?

Daje se tumačenje

Tek nakon usvajanja LSL i Izvještaja o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu, investitor pristupa monitoringu, neophodnom za izradu Elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu mHE „Lještanica“. Investitor bez usvojene LSL nema osnova za ispitivanjima pojedinih segmenata životne sredine, već će to uslijediti tek nakon usvajanja LSL i Izvještaja o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu.

2.2 Kao najvaznija zamjerka izdvaja se tacka 2.2.2. u kojoj se govori o kvalitetu vode rijeke Lim, ali ovaj projekat se ne odnosi direktno na rijeku Lim nego na Ljestanicu o kojoj nije naveden nijedan parametar kvaliteta vode. Da li je moguće Izvrsiti ispravnu stratesku procjenu uticaja na vode rijeke utemeljenu na podacima druge rijeke.

Daje se tumačenje

U studiji monitoringa biodiverziteta I voda biće odarađeno i uzorkvanje vodotoka rijeke Lještanice, odnosno provjera kvaliteta vode. Takođe će pomenuto biti detaljno obrađeno u Elaboratu o procjeni uticaja na životnu sredinu mHE „Lještanica“.

Monitoring kvaliteta vode se planira u toku svih operacija neophodnih za realizaciju projekta. Tako da se monitoring odvija kroz fazu gradnje i fazu

		<p>funkcionisanja ili redovnog rada postrojenja.</p> <ul style="list-style-type: none"> □ Monitoring kvaliteta vode za period izgradnje planira se iz dva razloga: prvo da omogući određivanje efekata pojedinih aktivnosti tokom izgradnje elektrane na kvalitet vode i drugo dobijeni podaci služe za dalje upoređivanje i analiziranje uticaja funkcionisanja preduzeća na kvalitet vode. □ U toku faze realizacije projekta tj. funkcionisanja postrojenja, planira se monitoring kvaliteta voda kako bi podaci dobijeni njegovom realizacijom poslužila praćenje rada postrojenja i kontrolu primijenjenih mjera zaštite. Takođe će podaci dobijeni ovim ispitivanjima poslužiti i da se registruju eventualne promjene u funkcionisanju postrojenja koje bi mogle dovesti do promjene uticaja na kvalitet vode. <p>Frekvencija uzimanja uzoraka i ispitivanja njihovog kvaliteta tokom izgradnje postrojenja i njegovog funkcionisanja zavisi od vrste i veličine projekta kao i od kvaliteta vode. Tako da je za predmetni vodotok, neophodno vršiti jedno ispitivanje, u toku trajanja izgradnje, kvaliteta vode uzete sa lokacije vodozahvata i na lokaciji ispod mašinske zgrade.</p> <p>U toku faze funkcionisanja postrojenja vrši se monitoring kvaliteta voda radi procjene početnih i trajnih potencijalnih uticaja na kvalitete vode. U toku prve godine funkcionisanja postrojenja, s obzirom da se ne očekuju značajniji uticaji na kvalitet vode od ovog tipa postrojenja, dovoljno je izvršiti još jedno ispitivanje kvaliteta vode.</p>
	<p>2.3 Zivi svijet koji se opisuje, opisuje se za sire podrucje. Zašto nije detaljnije ispitano da li na predmetnoj lokaciji ima zasticenih vrsta? Npr. Hucho hucho je na crvenoj listi IUCN u kategoriji EN. Da li su dovoljne samo pretpostavke o postojanju ribljih staza da se ova vrsta sacuva? Da li je ova riba indikator kvaliteta vode u predmetnoj rijeci i da li se potencijalno visokokvalitetnoj vodi formira mhe? Podatke o kvalitetu vode, ali ni o vrstama organizama konkretno za ovu rijeku nema.</p>	<p>Daje se tumačenje</p> <p>U studiji monitoringa biodiverziteta na vodotoku rijeke Lještanice biće odrađena analiza živog svijeta sa tri aspekta (ihtiofauna, živi svijet u rijeci i perifton), kao i nulto stanje kopnenog biodiverziteta.</p>
	<p>2.4 Informacije dobijene od lokalnog stanovništva prikazuju da je kvalitet vode u rijeci Ljestanici veoma visok jer trenutno od samog izvora oko dvadeset domaćinstava vodu koristi za pice. Iz tog razloga veci broj domaćinstava je 2017. godine Opštinskom organu uprave podnijelo zahtjev za koriscenje vode na koji nije dobilo odgovor pa se usled cutanja uprave smatra da imaju pravo na koriscenje vode. Postavlja se pitanje sa kojom namjerom nije prethodno ispitana voda u rijeci vec se cijela analiza svodi na tumacenje cinjenica sire okoline? I kako nije obrazloženo npr. Moguce povecanje temperature vode na izlazu s obzirom da je ovo hladna planinska rijeka.</p>	<p>Daje se tumačenje</p> <p>Kako je Idejnim Rješenjem predviđen Ekološki prihvatljiv proticaj površinskih voda u iznosu od 132 l/s, ta količina vode će biti dostupna tokom cijele godine kako dosadašnjim tako i budućim korisnicima. Samim tim vodosnabdijavanje domaćinstava kao i navodnjavanje zemljanih površina iz vodotoka rijeke Lještanice, neće i ne smije biti dovedeno u pitanje.</p> <p>Kinetička energija vode se pomoću radnog kola pretvara u mehaničku energiju, pri čemu se pomenuti fluid preko odvodne vade (kanala) vraća u svoje prirodno korito. Prilikom prolaska kroz turbinu voda nije izložena nikakvim toplotnim dobicima, i samim tim nije moguće povećanje temperature vode usled okretanja radnog kola.</p>
	<p>2.5 U djelu 1.2.2. Koncept plana navodi se da: "S obzirom da se projekat realizuje u rjede naseljenom podrucju osim privremenog uticaja tokom izgradnje, neće biti bilo kakvih uticaja na zivot stanovnika u njima. Realizacija ovog projekta i njegovo funkcionisanje neće uticati na promjenu u broju i strukturi stanovništva". Ova informacija kroz dokumentaciju varira od nenaseljenog područja, preko rjeđe naseljenog, do toga da ce lokalni poljoprivrednici i dalje moci da koriste vodu za navodnjavanje. Ovakvi podaci dobijaju se nedovoljnom analizom stanovništva. U Izvjestaju nigdje nije analiziran broj stanovnika na predmetnoj lokaciji kao i njihove djelatnosti. Kako je bilo mogue procijeniti da uticaja neće biti? Već na samom pocetku objasnjava se atraktivnost izbora lokacije mHE u gornjem toku i na</p>	<p>Daje se tumačenje</p> <p>Tačno je da neće biti bilo kakvih uticaja na život stanovništva jer će isti imati prioritet na svojim zatečenim vodnim pravima u istom kvalitetu i kvantitetu kao i do sada. Zatečena vodna prava su i ona za koje mještani i nemaju vodnu dozvolu. Investitor mora poštovati Zakon o vodama, Stav 5 Vodne djelatnosti, Član 41.</p> <p>Program monitoringa stanja životne sredine obuhvata praćenje stanja pojedinih elemenata životne sredine i stanja objekata planiranog zahvata. U toku praćenja promjena hidrološkog režima predlaže se praćenje gornje</p>

<p>izvorištima rijeka i spominje uticaj na lokalno stanovništvo i naglasava "Ipak, razvoj u nekim područjima možda i nije poželjan, jer su gornji dijelovi vodotoka u većini slučajeva netaknuti dijelovi prirode, a danasnje tendencije su da se upravo takva područja zaštite od ljudskog djelovanja, pa mu je potrebno pristupiti s velikom pažnjom i sa uzavanjem svih uslova i ograničenja", Na osnovu kojih indikatora je utvrđeno da je razvoj područja ipak poželjan?</p>	<p>vode i vodostaja uzvodno od zahvatnog praga. Ova mjerenja se vrše u toku kontrole redovnog rada postrojenja. Kao što je već navedeno kota otvora namijenjenog za proticaj EPP nalazi se ispod kote zahvatanja vode u vodozahvatu, pa padanjem nivoa vode u vodostaju iznad zahvatnog praga, otvor RIBLJE STAZE neće ostati bez proticaja čak i u trenutku kad je vodostaj toliko nizak da elektrana neće raditi. Praćenje promjena ovog režima vršiče se mjernom sondom koja je inače sastavni dio mašinske opreme, na način što je preko elektronskog kabla povezana sa centralnom upravljačkom jedinicom u mašinskoj zgradi.</p>
<p>2.6 Veoma važno je pitanje formiranja ribljih staza koje je ostalo izuzetno diskutabilno. Naime prvo se navodi da je izradom tehnicke dokumentacije potrebno formirati puteve za kretanje ribe, zatim se riblja staza detaljnije opisuje u dijelu Vodozahvat. U dijelu Mjere za zaštitu vodenog ekosistema se kaže „Iako ovakva mjera predstavlja ekološki standard prilikom izgradnje hidroenergetskih objekata njegova efektivnost je veoma diskutabilna". A zatim u poglavlju 6.1.1. se kaže da „Postojanje fizičke prepreke na mjestu vodozahvata odnosno izgradnja betonske brane manjih dimenzija, predstavlja nepremostivu barijeru za svu migratornu faunu. Sva uzvodna i nizvodna migriranja, bez obzira na režim rada hidroelektrane, bice spriječena", U istom poglavlju se navodi "Ovo ce za konsekvencu imati da ce u ovom vodotoku uzvodno od masinske zgrade, potočna pastrmka vremenom u potpunosti odsustvovati bez obzira da li su ili ne predviđene tzv. „riblje staze". Negativni uticaj ce se upravo ogledati u smanjenom broju riba koje ce se mrijestiti a samim tim i izostanku novih jedinki u buducim generacijama". Na ovaj nacin ostaje nedefinsano da li ce biti planirane riblje staze i ako hoce kakav je efekat postavljanja istih posto je navedeno da je "veoma diskutabilan".</p>	<p>Daje se tumačenje Riblja staza je dimenzionisana da sa svakim povećanjem vodostaja na pragu vodozahvata obezbijedi protok veći od EPP koji iznosi 132 l/s. Dno riblje staze biće obloženo prirodnim materijalom (kamen) debljine 0.20 m iz rijeke kako bi se očuvao što prirodniji ambijent za živi svijet i kako bi se omogućila efikasna migracija ribljih vrsta. Riblja staza se sastoji od bazena dimenzija 1,20 x 1,90 m i prilazne rampe dužine 5,00 m sa padom dna od 25 %. Riblju stazu formiraju dva armirana betonska zida. Prvi zid ima višestruku funkciju i na njemu su smješteni aeracioni otvori za glavnu ustavu, ankeri za ustavu i on predstavlja kriлни zid slapišta vodozahvata. Drugi zid riblje staze je ujedno i potporni zid uzvodnog dijela vodozahvata. Ukupna dužina riblje staze po osnovi je 34,30 m. Detaljan proračun riblje staze biće obrađen prilikom izrade većeg nivoa projektne dokumentacije odnosno Glavnog projekta. EPP (ekološki prihvatljiv proticaj površinskih voda) po pravilniku Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja (Sl.list RCG 2/2016 od 14.01.2016. god.), koji je korišćen prilikom računanja EPP-a što je i zakonska obaveza a sve na osnovu hidrološke studije i krive trajanja dobijene višegodišnjim mjerenjem na pomenutoj rijeci Lještanici daje rezultat QEPP =132 l/s. To znači da je zakonska obaveza investitora da za vrijeme eksploatacije predviđenog objekta (vrijeme kad mHE radi) obezbijedi 132 l/s u koritu vodotoka ispod vodozahvata.</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Obaveza Investitora prilikom rada mHE je ekološki prihvatljiv proticaj površinskih voda odnosno QEPP =132 l/s ☐ Obaveza Investitora da obezbijedi QEPP =132 l/s prestaje kada mHE ne radi, gdje ukupan protok sa izvora ide u korito rijeke Lještanice, a kao što se pokazalo i Hidrološkom studijom on dolazi i do 80 l/s. Vremenski period u padu izdašnosti izvora do njenog biološkog minimum od 80 l/s i vrijeme perioda povećanja izdašnosti izvora na QEPP + Qteh = 232l/s, pri čemu je Qteh = 100 l/s je periodu kome Investitor ne može vršiti eksploataciju vodnog potencijala. Zavisno od godine i izdašnosti izvora taj period traje u rasponu od 1 do 3 mjeseca.
<p>2.7 Problematicna je i procjena uticaja na pejzaz. U cijelom izveštaju se razrađuju samo uticaji same masinske stanice i privremeni uticaj za vrijeme radova. Za 4000 m zacijevljenog dijela rijeke navodi se da se zacijevljenje uklapa u korito rijeke. Naime rijeka se zacijevljuje od samog Izvorista, a na tom dijelu postoje pejzaž izuzetne prirodne ljepote (npr. vodopadi). Koliko vodopada postoji na predmetnoj rijeci, a bice zacijevljeno?</p>	<p>Daje se tumačenje Detaljna procjena uticaja na pejzaž je između ostalog predmet izrade Elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu mHE „Lještanica“. U prethodnom odgovoru je pojašnjeno funkcionisanje mHE u sušnim periodima.</p>

	<p>2.8 Nigdje nisu navedeni kumulativni uticaji i sinergetski, a u dokumentu pise da se na lokacijama u blizini planira izgradnja jos mhe (cak i na istoj rijecii. Zbog cega nije kumulativni uticaj uzet u obzir?</p>	<p>Daje se tumačenje Kumulativni i sinergetski uticaji biće između ostalog predmet izrade Elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu mHE „Lještanica“.</p>
	<p>2.9 Zasto nije monitoring buke planiran? Zasto nije opisan predlog koliko puta za vrijeme radova je potrebno mjeriti buku, nulto stanje i mjerenja za vrijeme rada postrojenja? Buka utice ne samo na ljude nego i na zivotinje u svojim staništima.</p>	<p>Daje se tumačenje Detaljniji uticaj buke usled eksploatacije mHE, na okolna domaćinstava kao i živi svijet biće obrađen u Elaboratu o procjeni uticaja na životnu sredinu mHE „Lještanica“.</p>
	<p>2.10 Sta znaci da monitoring zemljista i kvaliteta vazduha treba vrsiti povremeno? Sta je povremeno?</p>	<p>Daje se tumačenje Ne očekuje se zagađenje vazduha I zemljišta , zato se monitoring vrši povremeno I u toku izgradnje samog objekta.</p>
	<p>3.1 U Izvjestaju je u dijelu 2.1.7. Zasticena prirodna dobra i ekoloski znacajni lokaliteti navedeno da "Na predmetnom prostoru nema zasticenih prirodnih dobara", ali da "Medutim, u neposrednom okruzenju nalazi se prostor koji je zbog svojih prirodnih karakteristika predlozen za zastltu prema PUP-u opstine Bijelo Polje {2014.} - Kanjon rijeke Stožernice". "Granice ovog podrucja Kanjon Stožernice - počinje na uscu Ljestenice u Ljuboviđu kod Tomaševa odakle ide u pravcu zapada i jugozapada rijekom Ljestanicom do Srednjeg sela Lijeska, gdje skreće u pravcu sjeverozapada obuhvatajuci istocne padine." Ako PUP-om opstine Bijelo Polje uzeto da ce dio predmetne zone biti pod zastitom zbog cega to nije detaljno obrađeno i uzeto u obzir pri izboru lokacije postrojenja i pružanja trase cjevovoda?</p>	<p>Daje se tumačenje Da bi se nešto stavilo pod zaštitu u skladu sa Zakonom, mora se odraditi Studija zaštite koja će utvrditi da li ima ili nema uslova za zaštitu. Samim tim ako je nešto predloženo za zaštitu to ne mora biti i zaštićeno. U svakom slučaju Opština Bijelo Polje će imati na uvid i jedan i drugi projekat. Svjedoci smo da se izgrdanja mHE može uklopiti i u zonu zaštite kao što je to i slučaj u mnogim Evropskim državama.</p>
	<p>3.2 Diskutabilno je postojanje Idejnog rjesenja za mini hidroelektranu. U poglavlju Prkljucak mHE na elektroenergetsku rnežu kaže da se "Prije izrade LSL radi se Idejno rjesenje, kroz koje ce se iskazati i način prikljucenja, a na osnovu toga definisati zahvat LSL", a zatim se u poglavlju Mjere za zastitu vodenog ekosistema navodi kako su "Idejnim rjesenjem su predvidene riblje staze". U poglavlju 1.2.6. Sprovođenje Plana navedeno je da " Za objekte mHE treba uraditi idejno rjesenje kao osnovu za izradu tehničke dokumentacije, a u skladu sa uslovima datim u Planu". Obradivač nije usaglašen sa tim da li ovo Idejno rjesenje vec postoji.</p>	<p>Daje se tumačenje - Biće usaglašeno sa navedenim. Idejno Rješenje za mHE „Lještanica“ je rađeno u Julu 2016. godine i predstavlja jedan od ključnih dokumenata za učestvovanje na tenderu za dodjelu Koncesije nad pomenutim vodotokom koje je raspisalo Ministarstvo ekonomije 12.05.2016. godine "JAVNI OGLAS ZA DAVANJE KONCESIJA ZA KORIŠĆENJE VODOTOKA ZA IZGRADNJU MALIH HIDROELEKTRANA U CRNOJ GORI" (http://www.mek.gov.me/ministarstvo/tenderi/160981/Javni-oglas-za-davanje-koncesija-za-koriscenje-vodotoka-za-izgradnju-mhe-u-Crnoj-Gori.html). Shodno Zakonu o uređenju prostora i izgradnji objekata („Sl. List CG“ br. 51/08, 34/11, 35/13 i 33/14, 064/17), obaveza investitora je izrada idejnog rješenja. Samim tim u smjernicama za sprovođenje se propisuje izrada istog, bez obzira što je predstavljalo osnov za dobijanje koncesije, na osnovu koje je pristupljeno izradi LSL-a.</p>
	<p>3.3 Veoma je bitno da se definise da li je mhe protočnog tipa kako je navedeno u večern dijelu dokumenta iii ipak ima akumulacionoog prostora. Ovim dokumentom to nije opisano i varira od dijela do dijela.</p>	<p>Daje se tumačenje Koncept hidroenergetskog iskorišćenja mHE „Lještanica“ je derivacionog tipa sa regulacijom po nivou kod paralelnog rada na mreži. Na osnovu konfiguracije terena, geoloških parametara i prirode vodotoka, projektovan je vodozahvat “Tirolski” (Alpski) sa samočistećom rešetkom tipa COANDA sa kotom gornje vode cca 1025 mnm. Ovakav tip rešetke pogoduje bujičnom vodotoku. COANDA rešetka se naslanja na prelivni prag koji predstavlja ustavu za vodenu maticu. Ovaj tip vodozahvata je usvojen jer se radi o planinskom vodotoku koji u toku godine ima neravnomjeran proticaj kao i produkciju velike količine krupnog vučenog nanosa. Ovom</p>

vrstom zahvata moguće je na jednostavan i siguran način izvršiti zahvatanje potrebnih količina voda uz istovremeno bezbjedno propuštanje viška vode, velikih voda i nanosa.

3.4 U poglavlju Uvod navodi se da „sprovođenje strateske procjene zivotne sredine zasniva se na osnovnim nacelima od kojih je jedno ispitivanje ekoloskih efekata varijantnih rjesenja, sto ce pomoci da se utvrdi kako promjene planova i programa mogu smanjiti ekoloski rizik"; U ovom dokumentu kasnije se ne analiziraju varijantna rjesenja uz obrazlozenje da LSL ne analizira alternativna rjesenja.

Daje se tumačenje

LSL I SPU nisu razmatrali varijantna rješenja jer se radi o specifičnom objektu. Naime za mHE prije izrade planskog dokumenta i SPU je rađeno višegodišnje istraživanje hidropotencijala koji je uslovio izradu idejnog rješenja koje je osnov za dobijanje koncesije. Hidrološka studija predstavlja jedan od ključnih parametara prilikom izrade idejnog rješenja male hidroelektrane. Iz tog razloga nisu razmatrana varijantna rješenja. S obzirom da je prepoznat hidropotencijal pomenutog vodotoka od strane MEK-a Crne Gora (ministarstva ekonomije) koje je raspisalo Tender za javno nadmetanje za davanje koncesije za korišćenje vodotoka za izgradnju malih hidroelektrana u Crnoj Gori za dobijanje koncesije, alternativno rješenje za proizvodnju električne energije u ovoj okolini nije prepoznato i nije razmatrano.

3.5 Analiza alternativna je trebalo da bude urađena u najvećoj mjeri u kojoj je to bilo moguće, odnosno moguće je bilo uraditi detaljnu i jasnu komparaciju uticaja sa postojanjem i bez postojanja riblje staze, razlika u uticaju objekta vodozahvata ako je akumulacije sa prelivnikom i bočnim taloznikom iii vodozahvat "Tirolskog tipa. Zasto nije urađena na gore opisan način?

Daje se tumačenje

Osnovna podjela zahvatnih građevina prema načinu zahvatanja vode:

- 1. zahvati u dnu (Tirolski vodozahvati)**
- 2. bočni (lateralni vodozahvati).**

Prednosti Tirolskog vodozahvata sa Coanda rešetkom u odnosu na bočni vodozahvat:

- 1. mogućnost samočišćenja (nema potrebe za uređajima za čišćenje koji koriste električnu energiju kao kod bočnog vodozahvata),**
- 2. odstranjuje sve nanose veće od 1.00 mm,**

		<p>3. povećava vrijeme rada elektrane jer radi u najvećem opsegu protoka,</p> <p>4. nema pokretnih djelova (osim zatvarača) pa je održavanje zanemarljivo,</p> <p>5. jednostavniji za izgradnju,</p> <p>6. manjeg su gabarita od bočnih vodozahvata pa je i uklapanje u okolinu mnogo jednostavnije.</p> <p>7. ne ugrožavaju riblji fond.</p> <p>Zbog svega navedenog usvojeno rješenje vodozahvata za vodotok Lještanice je "Tirolski" (Alpski) zahvat sa samočistećom rešetkom tipa COANDA. Ovaj tip vodozahvata je usvojen bez razmatranja drugih tipova jer se radi o planinskom vodotoku koji u toku godine ima neravnomjeran proticaj kao i produkciju velike količine krupnog vučenog nanosa. Ovom vrstom zahvata moguće je na jednostavan i siguran način izvršiti zahvatanje potrebnih količina voda uz istovremeno bezbjedno propuštanje viška vode, velikih voda i nanosa.</p>
	<p>3.6 Jedina analiza alternativa koja je data u poglavlju Planiranje i projektovanje mHE uzirajući u obzir raspoložive tehnologije i dostignuća nauke i tehnike i navodi da:</p> <p>„Kada je u pitanju zaštita životne sredine, razmatrana mHE ima određene prednosti u odnosu na druge planirane energetske blokove u Crnoj Gori i bližem okruženju" sto pravi zabunu sta je cilj ove analize. U istom poglavlju navodi se „U tom smislu je i sprovedena i preliminarna ekoloska analiza mikrolokacija sa aspekta odabranih varijantnih rjesenja", a nema reference dokumenta na koji se Obradivac poziva.</p>	<p>Daje se tumačenje</p> <p>Prednosti malih hidroelektrana su u tome što one svojim radom ne zagaduju vazduh, sprečavaju opasnost od poplava jer omogućavaju regulaciju vodotoka, mogu se koristiti za vodosnadbijevanje i navodnjavanje, izgradnju ribnjaka, a i u sportsko rekreativne svrhe. Svojom veličinom ne mogu ugroziti geološke karakteristike zemljišta na kojem se nalaze, ne utiču na promjenu klimatskih karakteristika područja i nema rizika od pobuđivanja seizmičnosti. Razmatrana mHE ima određene prednosti u odnosu na druge planirane energetske blokove u Crnoj Gori i bližem okruženju (odnosi se na termoelektrane, vjetroelektrane I HE sa akumulacijama), iz prethodno navedenih razloga.</p>
	<p>3.7 U poglavlju EKOLOSKI UTICAJI mHE I NJIHOVO UBLAZAVANJE Obradivac navodi bez ikakvih dokaza tvrdnju da su prednosti mhe to sto „ne zagaduje covjekovu okolinu, vec je oplemenjuje" i time obesmisljava postojanje bilo kakve potrebe za procjenom uticaja.</p>	<p>Daje se tumačenje</p> <p>Navedene konstatacije nijesu utemeljene, jer navedena konstatacija označava" Promjena pejzaža usled izgradnje pozajmišta materijala i privremenih deponija kao i ostalih radova na gradilištu zahtijeva dovođenje površina obuhvaćenih radovima u prvobitno stanje ili čak njihovo oplemenjivanje ukoliko je to moguće, u cilju neutralisanja negativnih uticaja gradnje."</p>
	<p>3.8 Ako je mhe protocnog tipa bez akumulacije otkud predlog ribnjaka?</p>	<p>Daje se tumačenje</p> <p>Predlog ribnjaka je dat kao mogući prateći sadržaj , što ne znači da je obaveza.</p>
	<p>3.9 U analizama bi bilo dobro da je dato na kojoj dužini ce biti razvod struje i procjena da je ekonomski isplativo u odnosu na narusavanje životne sredine izgradnja mhe. Nigdje nije obrazložen uticaj visokonaponskih kablova i rada turbine na ptice.</p>	<p>Daje se tumačenje</p> <p>Pošto nije planirana izgradnja nadzemnog dalekovoda, uticaj na živi svijet u vazduhu je zanemarljiv. Detaljna procjena uticaja na životnu sredinu biće obrađena u Elaboratu o procjeni uticaja na životnu sredinu mHE „Lještanica“.</p>
8	<p>Danilo Mrdak -Primjedbe_09_05_2018</p> <p>Primjedba 1:</p> <p>Posto se predvidena lokacija vodozahvata nalazi na samoj lokaciji izvora rijeke Ljestanice (Ljestanska glava) postavlja se pitanje:</p> <p>1.1 Zasto narucilac nije pribavio podatke koji bi bili rezultat Analize i ispitivanja karakteristika samog izvora i trazio dalje od obradlvaca da izvrsi: 1) Analizu uticaja izgradnje mhe po sam izvor; 2) Analizu uticaja</p>	<p>Daje se tumačenje</p> <p>Pitanje se odnosi na naručioca.</p>

	izgradnje mhe po podzemne vode (koje su povezane sa izvorom) i 3) Analizu podzemnih voda sireg podrujeja?	
	Primjedba 2: 2.1 Da li je naručilac pri izradi odluke konsultovao Zakon o zaštiti prirode ("Sluzbeni list Crne Gore", br. 054/16 od 15.08.2016)?	Daje se tumačenje Pitanje se odnosi na naručioca.
	2.2 Da li je pribavljen akt o uslovima i smjernicama zaštite prirode?	Daje se tumačenje Nije dostavljeno Obradivaču.
	2.3 Ukoliko nije pribavljen akt o uslovima i smjernicama zaštite prirode, zasto onda organ uprave nije inicirao Istrazivanja na terenu i obezbijedio zakonom predvidene podatke? ' Zakon o zaštiti prirode, cl. 18 st.1 i st. 2 Strategije, prostorni planovi, planovi postavljanja objekata privremenog kerektera, planovi i programi upravljanja i koriscenje prirodnih resursa (rudarstvo, energetika, seobrecaj, pomorstvo, vodoprivreda, poljoprivreda, sumerstvo, lovstvo, ribarstvo, turizam i drugim djelatnostima koje mogu imati uticaja na prirodu), streteski planovi razvoja i programi moraju da sdrže smjernice i uslove zastite prirode. Prije pocetka izrade dokumenata iz stava 1 ovog clana nosilac pripremnih poslova na izradi i/ili donosenju dokumenata duzan je da od organa uprave pribavi akt o uslovima i smjernicama zastite prirode. Akt iz stava 2 ovog clana izdaje se na osnovu zahtjeva koji sadži: - podatke o lokaciji i prostornom obuhvatu sa odgovarajucim kartografskim i grafičkim prikazima u pisanoj i elektronskoj formi; - kratak opis ciljeva izrade dokumenta i planirane aktivnosti; - vremenski period za koji se dokument donosi. Zakon o zaštiti prirode, cl. 18 st. 5 Ukoliko organ uprave u postupku izdavanja uslova i smjernica zestite prirode utvrdi da ne postoje podaci i dokumentacija na osnovu koje se mogu izdati smjernice i uslovi zestite za odgovorejuce podrucje, organ uprave ce obezbijediti podatke i dokumentaciju na osnovu istraživanja na terenu o trosku podnosioca zahtjeva.	Daje se tumačenje Pitanje se odnosi na naručioca.
9	Primjedbe stanovnika sela Ljeske Se protivne odvodjenju Ljestanice iz korita cijevima do novog lli postojeceg masinskog postrojenja oko .5 km udaljenog od mjesta gdje se planira vodozahvat. Jednoglasan stav stanovnika je da ne dozvoli odvodjenje rijeke ni po koju ciienu, jer sve prednostl koje nudi buduca mini elektrana su u sjenci stete koja bi se pricinila riieci, selu i zivotnoj sredini. Predlazemo da se dogovorimo oko izgradnje mini ekeترane na rijecnom toku nizvodno od najljepseg dijela rijeke. Predlazemo da se izgradi fabrika za flasiranje vode, ribnjak, restoran, turisticke staze i kamp odmaralista sto bi donijelo visestruku korist selu, opstini i siroj zajednici. Ukoliko investitor i izvodjac radova odluce bez nase saglasnosti braniceмо i sigurni smo, odbraniti rijeku svim dozvoljenim sredstvima. Povezanost gradjana sa ovom rijekom datira duboko u proslost kada su brojne vodenice odrzavale u zivotu stanovnike sela i sireg okruzenja. Odvodjenjem rijeke cijevima, sigurno bi presusili svi izvori sa obje strane rijeke. Prema skici dio cjevovoda prolazi kroz staro groblje, za koje se trvdi da je Tursko: o cemu je inforrnisan predsjednik Islamske vjerske zajednice u Bijelom Polju. Na kraju apelujemo na sekretarijat za uredjenje prostora da	Daje se tumačenje Izgradnja mHE ne isključuje mogućnost izgradnje navedenih sadržaja ali oni nisu predmet plana. ☐ Obaveza Investitora prilikom rada mHE je ekološki prihvatljiv proticaj površinskih voda odnosno QEPP =132 l/s ☐ Obaveza Investitora da obezbijedi QEPP =132 l/s prestaje kada mHE ne radi, gdje ukupan protok sa izvora ide u korito rijeke Lještanice, a kao što se pokazalo i Hidrološkom studijom on dolazi i do 80 l/s. Vremenski period u padu izdašnosti izvora do njenog biološkog minimum od 80 l/s i vrijeme perioda povećanja izdašnosti izvora na QEPP + Qteh = 232l/s, pri čemu je Qteh = 100 l/s je periodu kome Investitor ne može vršiti eksploataciju vodnog potencijala. Zavisno od godine i izdašnosti izvora taj period traje u rasponu od 1 do 3 mjeseca. Cjevovod se vodi trasom puta i ne zadire u proctor starog groblja.

	<p>odustane od saglasnosti za odvodjenje rijeke cijevima i na taj način sačuva prirodnu ravnotežu. Stanovnici sela Lijeske ne dozvoljavaju da rijeka Ljestanica bude kolateralna šteta mini elektrane "Vrelo" koja je nerentabilna, jer skoro pola godine ne radi zbog malog proticaja.</p>	
10	<p>Damjanovic Milanka, Damjanovic Stojanka, Damjanovic Milivoje, Damjanovic Blaza i dr.</p> <p>Protivimo se izgradnji mHE na rijeci Ljestanica. Izgradnjom ove mHE rijeka Ljestanica bi se cijevima odvela mimo njenog prirodnog toka. Mi imamo generalne primjedbe uopšte na plan, jer se protivimo da se na rijeci Ljestanici uopšte ista planira. Planirano je da sa izvora uzme voda i vodi cjevovodom 4 km a rijeka ostaje suva, a na istoj ima vodenica, u susnom periodu ne bi mogla da radi, izvori koju se nalaze u neposrednoj blizini i koji bi presusili, veliki broj jazova kojima se navodnjavaju okolne parcele. Protivimo se tome da Ljestanica bude kolateralna zrtva vec sagrađene mHE Vrelo. Na ovoj rijeci postoji vise vodenica, veoma bogat biljni i zivotinjski svijet, najbolje pastrmke, i dr. Izgradnjom ove mHe sve bi to bilo unisteno.</p> <p>Oko izrade ovog planskog dokumenta niko nije konsultovao gradane sela</p> <p>Lijeske iako se tamo nalaze nasa imanja, a sami cjevovod ide preko imanja mjestana. Izradom ovog planskog dokumenta i samom izgradnjom ove elektrane usli ste u privatne posjede i ugrozili nase ustavno pravo na privatnu svojinu. Izgradnjom ove elektrane otimate nam imanja sto mi sigurno necerno dozvoliti. Branicem nasa imanja svim raspolozivim sredstvima.</p>	<p>Daje se tumačenje Izgradnja mHE ne isključuje mogućnost izgradnje navedenih sadržaja ali oni nisu predmet plana.</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Obaveza Investitora prilikom rada mHE je ekološki prihvatljiv proticaj površinskih voda odnosno QEPP =132 l/s ☐ Obaveza Investitora da obezbijedi QEPP =132 l/s prestaje kada mHE ne radi, gdje ukupan protok sa izvora ide u korito rijeke Lještanice, a kao što se pokazalo i Hidrološkom studijom on dolazi i do 80 l/s. Vremenski period u padu izdašnosti izvora do njenog biološkog minimum od 80 l/s i vrijeme perioda povećanja izdašnosti izvora na QEPP + Qteh = 232l/s, pri čemu je Qteh = 100 l/s je periodu kome Investitor ne može vršiti eksploataciju vodnog potencijala. Zavisno od godine i izdašnosti izvora taj period traje u rasponu od 1 do 3 mjeseca. <p>Cjevovod najvećim dijelom ide trasom saobraćajnice.</p>